

УДК 378.14

Кіліченко О. І.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ШЛЯХОМ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ

А Розглянуті шляхи підготовки майбутніх учителів через процес розв'язування навчально-професійних ситуацій. Визначено, що для розвитку професійної мобільності студентів, навчально-професійні ситуації повинні носити контекстний характер, а організація викладачем процесу їхнього розв'язання має проходити з урахуванням коучингового підходу.

Ключові слова: професійна мобільність учителів; навчально-професійні ситуації; напрями підготовки

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний учитель перебуває під впливом чинників, які ставлять нові вимоги до його професійної ролі. Основними серед них є: вимоги суспільства до особистості та майстерності педагога, поява та збільшення кількості моделей підготовки і моделей професійної діяльності. Як зазначено в документі «Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи», «варто говорити про нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерела знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини» [10].

З огляду на окреслені вище положення зауважимо про необхідність введення спеціальної підготовки майбутніх фахівців, одним зі шляхів якої є розв'язування навчальних професійних ситуацій у процесі викладання педагого-методичних дисциплін.

У процесі швидких змін у суспільстві та вимог до педагогічного процесу в школах стоїть завдання перед вищими педагогічними закладами сформувати професійно мобільного фахівця. Тому однією з основних характеристик сучасного випускника педагогічного ВНЗ є його професійна мобільність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотні напрацювання щодо розгляду проблеми професійної мобільності є в М. Д'яченко, Ю. Калиновського, Л. Кандибович, Н. Коваліско, А. Кузьмінського, З. Курлянд, С. Крапинецький, Л. Лесохіна, А. Макареня, Р. Пріми, І. Шпекторенко та ін.

Дослідженням професійної підготовки через аналіз педагогічних ситуацій, займалися О. Березюк, Е. Бодин, Б. Вульфів, С. Годник, Р. Дорогих, С. Дубяга, Т. Кошманова, Ю. Кулюткін, І. Осадченко, Г. Петреченко, М. Поташник, С. Руденко, І. Шакіров та ін.

Мета дослідження: визначити напрями підготовки майбутніх учителів початкових класів шляхом розв'язування навчально-професійних ситуацій для розвитку їхньої професійної мобільності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Базовим дослідженням проблеми професійної мобільності вважається фундаментальна праця Пітірима Сорокіна «Соціальна мобільність», яка була опублікована у 1927 р. у Нью-Йорку.

Серед сучасних досліджень варто назвати І. Шпекторенка, який розглядає професійну мобільність як: 1) здатність (тобто готовність) особистості досить швидко й успішно оволодівати новою технікою і технологією, набувати знання та уміння, які забезпечують ефективність нової професійно орієнтованої діяльності; 2) рухливість особистості, спроможність її до динамічного нарощування власного ресурсу, до швидкого пересування, змін; 3) ознаку кар'єрного розвитку індивіда; 4) процес переходу індивіда або професійної групи з однієї професійної позиції в іншу [16, с. 469–470].

Л. Горюнова вважає, що професійну мобільність «варто визначати на рівні особистісних якостей (адаптивність, комунікативність, самостійність, пристосовність, цілеспрямованість, ціннісні

орієнтації й установки, соціальна пам'ять, критичне мислення, здатність до самопізнання, саморозвитку, самоосвіти, соціальна рухливість); на рівні характеристик діяльності (рефлексивність, креативність, проєктивність, прогнозування, цілепокладання, гнучкість, пластичність); на рівні процесів перетворення власної особистості, діяльності, навколишнього середовища» [6, с. 21].

На думку Н. Луцан, «Професійна мобільність майбутнього вчителя буде проявлятися в тому випадку, коли студент буде здатний самостійно знаходити шляхи вирішення конкретних дидактичних завдань і виявляти нетрадиційне мислення, вмело знаходити оригінальні рішення» [9, с. 88].

Детальний аналіз «професійної мобільності педагогів» і, зокрема, вчителів початкової школи знаходимо у наукових працях Р. Пріми, яка зауважує, що «професійна мобільність – це складне системне утворення, інтегральна якість особистості та діяльності педагога, що формується і виявляється в процесі професійної підготовки, перепідготовки, самовиховання і творчої самореалізації фахівця, тобто розуміється як можлива стратегія професіоналізації педагогічних кадрів» [13]. На думку вченої, «професійну мобільність учителя» варто розглядати у широкому й вузькому значенні.

Вважаємо, що основою для формування професійної мобільності майбутніх учителів початкових класів є процес розв'язування навчально-професійних ситуацій як способу підготовки до практичної діяльності.

Навчальні ситуації розглядаємо у двох ракурсах: навчальні ситуації як складові навчального процесу та як основа для вдосконалення професійної майстерності та формування професійної мобільності.

«Навчально-професійні ситуації – це фрагмент навчального процесу, в якому відображена взаємодія вчителя і учнів з метою освоєння, засвоєння, узагальнення, повторення, закріплення учнями знань і формування у них навчальних навичок і вмінь, здійснення контролю та самоконтролю і який є основою для дослідження, аналізу, розв'язання, проєктування з метою професійного зростання вчителів» [7, с. 50].

З метою розвитку професійної мобільності у майбутніх учителів початкових класів доцільно визначитися у системі навчально-професійних ситуацій, які є відображенням навчального (етапи уроку, методи, прийоми), виховного (етапи виховних заходів, впливів, методи, прийоми), управлінського, методичного та інших процесів, та є варіативними у межах певного кластера.

Зазначимо, що кластер – це система, яка включає у себе основу (сукупність навчальних ситуацій), шляхи та способи її розв'язання. Характерними його ознаками є: навчальне середовище (клас, регіон), матеріальні ресурси (засоби навчання, оформлення навчально-виховного примі-

щення і т. п.); спільна діяльність (письмо, читання, розв'язування прикладів, опитування знань дітей, пояснення нового матеріалу, організація ігор, виховних заходів і т. п.).

Кластер оформляється у формі грон. У центрі знаходиться навчальна ситуація, від якої в різні сторони відходять лінії, що відображають задачі та шляхи розв'язання. Важливо не тільки дати аналіз розв'язку, але й аргументувати, конкретизувати його.

При підборі навчальних ситуацій для кластеру звертаємо увагу на їхню роль у розвитку професійної мобільності майбутніх педагогів.

Вважаємо, що навчально-професійна ситуація – кластер, який «складається із системи навчальних задач – прийомів, які необхідно розв'язати. Вибір прийомів і розв'язків залежить від багатьох чинників: навчального середовища, освіченості, вихованості учнів, матеріального забезпечення, майстерності вчителя» [7, с. 50].

З метою досягнення результативності при розв'язуванні навчально-професійних ситуацій варто дотримуватися контекстного та коучингового підходів. Вважаємо, що для розвитку професійної мобільності студентів, навчально-професійні ситуації повинні носити контекстний характер, а організація викладачем процесу їхнього розв'язання з урахуванням коучингового підходу.

На думку А. Вербицького, навчальний процес доцільно організовувати зі студентами таким чином, щоб створювалися такі психолого-дидактичні умови, які накладали «засвоєнні студентом теоретичні знання на «канву» освоєваної ними професійної діяльності» [4, с. 129]. Для цього необхідно вводити навчально-професійні ситуації, у яких на «мові науки і за допомогою всієї системи форм, методів і засобів навчання, традиційних і нових, у навчальній діяльності студентів послідовно моделюється предметний і соціальний зміст їхньої майбутньої професійної діяльності» [там само, с. 129], тобто, як зазначає А. Вербицький здійснюється контекстне навчання. Таким чином, одиницею діяльності викладача і студента стає не навчальна інформація, а конкретна навчальна ситуація.

В основі коучингового підходу «лежить метод, коли коуч допомагає особі самій знайти відповіді на запитання, збагнути чого вона хоче. Коуч ставить правильно поставлені конкретні питання, на які людина повинна сама дати відповідь. Таким чином, коуч лише підштовхує до правильного рішення, він допомагає усвідомити цілі організації, вникнути до суті завдань, які працівник повинен виконати. Коуч не є керівником над підопічним і не є радником», – відзначає А. Кір'якова [8].

На нашу думку, варто визначити такі основні підходи до класифікацій напрямів підготовки майбутніх учителів початкових класів до розв'язання

педагогічних ситуацій із метою розвитку професійної мобільності:

1. Дослідження напрямів підготовки майбутніх учителів початкових класів до розв'язування навчальних ситуацій, які ґрунтуються на етапах підготовки і спрямовані на засвоєння професійних знань, умінь і навичок: осмислення, розуміння значення використання педагогічних ситуацій як навчального матеріалу у професійній підготовці майбутніх учителів; аналіз педагогічних ситуацій і результатів рішень; проектування (моделювання, конструювання) самої ситуації, способів її розв'язування; програвання.

2. Розв'язування педагогічних ситуацій за допомогою альтернативних методів підготовки: ситуативного моделювання; кейс-методу; методу конкретних ситуацій тощо.

3. Самопідготовка.

Розглянемо їх детальніше.

Аналіз науково-педагогічної літератури з проблем підготовки майбутніх освітянських фахівців засвідчує, що важливою умовою результативної підготовки вчителів до професійної діяльності є формування та розвиток у них умінь виокремлювати та осмислювати педагогічні ситуації.

«Педагогічна діяльність вимагає від компетентного педагога не тільки наявності конкретних педагогічних знань і вмінь, але й здатності цілісного бачення педагогічної ситуації, позицій її учасників, їх проблем, усвідомлення себе як частини змісту життя іншої людини, прояви суб'єктної активності на всіх етапах вирішення колізії», – зазначає М. Акмамбетова [1].

Учитель у процесі педагогічної діяльності повинен учитися осмислювати, розуміти значення педагогічних ситуацій, як основних клітинок педагогічного процесу.

У результаті проведеного аналізу наукової літератури і пошукової діяльності нами встановлено, що розуміння педагогічних ситуацій, як на пряму підготовки майбутніх учителів включає такі складові: визначення місця даної ситуації у педагогічному процесі (навчальному, виховному, управлінському); конкретизація спрямованості ситуації (стихійна, цілеспрямована), місця та умов проведення; бачення, характеристика учасників ситуації, чинників, що впливають на протікання педагогічної ситуації, виокремлення задач, що впливають з даної ситуації.

Розуміння педагогічних ситуацій неможливе без їх аналізу.

Підготовка майбутніх учителів через аналіз педагогічних ситуацій із метою розвитку в них професійної мобільності здійснюється за такими напрямками: аналіз змісту, аналіз процесу розв'язання педагогічної ситуації та рішення (розв'язку).

У сучасних дослідженнях зустрічаємо й інші трактування: поняття аналіз педагогічних ситуацій розглядають як їх дослідження (І. Шакиров)

або діагностика. Це пов'язано із значенням поняття «аналіз», який зазвичай розглядають «у двох контекстах: 1) як уявне розчленування об'єкта на елементи – на противагу синтезу; 2) як наукове дослідження» [15, с. 30].

За І. Осадченком, у професійній підготовці майбутніх учителів варто використовувати технологію ситуаційного навчання, сутність якої полягає в тому, «що викладачем у навчальному процесі штучно створюються проблемні ситуації, запозичені із професійної практики або студентам дається опис таких ситуацій. Майбутні учителі початкових класів повинні глибоко проаналізувати ситуацію (індивідуально, у парах, у групах) і прийняти оптимальне рішення відповідно до конкретних умов» [11, с. 37–38].

Низка авторів під поняттям «аналіз педагогічних ситуацій» розуміють поняття «розв'язок, вирішення». Так, А. Панфілова відзначає, що «До технологій, що активізують навчальний процес, побудований на аналізі ситуацій, відносяться: метод ситуаційного аналізу, що включає аналіз конкретних ситуацій – АКС (ситуаційні задачі – СЗ, ситуаційні вправи – СВ); метод ситуаційного навчання – кейс-стаді, кейс-метод, метод «інциденту»; метод аналізу критичних прецедентів, метод програвання ролей, ігрове проектування» [12].

Можна погодитися із думкою І. Осадченко, яка зауважує, що існують два паралельні терміни «метод аналізу конкретної ситуації», як «сукупність різноманітних прийомів (способів) розв'язання нескладної (одно-, двокомпонентної) педагогічної ситуації» і метод кейс-стаді як «спосіб розв'язання багатоконпонентної педагогічної ситуації з опорою на кейс...» [11, с. 63].

Для інтерпретації педагогічних ситуацій необхідний алгоритм аналізу ситуацій.

Наступною складовою є проектування (моделювання, конструювання) самої ситуації, способів її розв'язання.

Розроблення проблеми педагогічного проектування у теорії і практиці педагогіки вищої школи бере свій початок із появою досліджень В. Безпалька. Дану проблему досліджували П. Бондарев, О. Коберник, В. Курочкіна, А. Овчинников, Н. Остапенко, А. Соломатін, Л. Столяренко та ін.

Педагогічне проектування навчально-професійних ситуацій у професійній підготовці вчителів здійснюється за трьома етапами: моделювання, власне проектування та конструювання.

Моделювання педагогічних ситуацій – це визначення мети, ідеї, створення «актуальної», на думку студентів, моделі, акту педагогічної діяльності та шляхів досягнення.

Погоджуємося з Ю. Березюком, що використання моделювання педагогічних ситуацій у процесі навчання студентів до майбутньої педагогічної діяльності сприятиме зменшенню терміну їхньої адаптації до професійної діяльності [3].

Проектування педагогічних ситуацій – це подальше опрацювання моделей.

«При проектуванні педагогічних ситуацій треба пам'ятати, що потрібен систематичний підхід. Створювати необхідно не окремі ситуації, а комплекси ситуацій. Тільки використання системи ситуацій здатне поліпшити і збагатити педагогічний процес. При поданні системи можна досягти самотворення ситуацій, їхнього взаємопереходу та розвитку. Це сприяє неперервному діалектичному руху знань і вмінь, їхньому зростанню» [2, с. 79].

Найчастіше проектування педагогічних ситуацій здійснюється способом планування використання певних форм, методів, прийомів педагогічного процесу: спроектувати етап уроку – пояснення нового матеріалу, спроектувати метод бесіди і т. п. – у процесі якого відбуваються зовнішні впливи, що сприяють зміні процесу розв'язування педагогічної ситуації, а отже, сприяють розвиненню мобільності майбутніх учителів.

Конструювання педагогічних ситуацій – це є використання студентами спроектованих моделей у практичних умовах під час педагогічної (виробничої) практики.

Програвання педагогічних ситуацій у навчальному процесі вищого навчального педагогічного закладу, як показує аналіз дослідження теорії та практики реалізації даної проблеми, відбувається за напрямками, що відповідають самостійній підготовці фахівців і буває репродуктивним, частково-пошуковим і творчим.

Репродуктивне програвання використовується на початкових етапах підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності. Студентам пропонуються педагогічні ситуації, подані у педагогічних джерелах. Вони досліджують різні варіанти протікання і рішення за допомогою визначеного алгоритму і програють. У таких випадках найчастіше використовують імітаційне моделювання. О. Березюк, В. Копетчук зауважують, що вчитель повинен оволодіти навичками імітаційного моделювання занять, розв'язування проблемних і психолого-педагогічних ситуацій, що досягається в процесі спеціально організованого навчання.

Таке навчання ставить за мету зробити кожного студента безпосереднім учасником навчально-виховного процесу, який спрямований на пошук шляхів і способів розв'язання конкретних педагогічних проблем в умовах імітації того середовища, в якому йому доводиться працювати як майбутньому вчителю.

Частково-пошукове програвання педагогічних ситуацій використовується у процесі підготовки майбутніх учителів із метою формування в студентів навичок аналізу педагогічних ситуацій і постановки завдань (задач). У цьому випадку «використовуються ситуації, зафіксовані на папері» (І. Шакиров) [15, с. 65] або у відеоформаті.

Творче програвання педагогічних ситуацій

включає в себе завдання із створення та програвання студентами ситуацій.

Дослідження способів підготовки майбутніх учителів через розв'язування педагогічних ситуацій за допомогою альтернативних методів підготовки: включає в себе ситуативне моделювання, case-study, кейс-метод тощо.

Ситуативного моделювання педагогічного процесу створює ніби квазіпрактику. Адже навчально-виховний процес настільки багатосторонній і складний, що для того, щоб у ньому розібратися, варто змодельовати, тобто зобразити у спрощеному вигляді. Іншими словами, в процесі ситуативного моделювання відбираються й наочно подаються найістотніші ознаки та властивості змодельованих явищ, ніби відкидаються їхні другорядні і менш суттєві ознаки. Завданням ситуативного моделювання є поетапна побудова моделі взаємодії. Особливістю даної форми є те, що, по-перше, студенти отримують основу, тобто певну педагогічну ситуацію, за якою вони «будують» (прогнозують) модель педагогічної взаємодії; по-друге, основа (ситуація) може бути одна й та ж, а рішення, тобто моделей процесу декілька.

Останнім часом у практиці підготовки майбутніх фахівців використовують метод case-study або метод конкретних ситуацій (від англійського case – випадок, ситуація). Уперше він був використаний у навчальному процесі в школі права Гарвардського університету у 1870 р. Застосування цього методу в Гарвардській школі бізнесу почалось у 1920 р. Перші збірники кейсів були опубліковані у 1925 р. у Звітах Гарвардського університету. На сьогоднішній день співіснують дві класичні школи case-study – Гарвардська (американська) і Манчестерська (європейська).

Серед сучасних дослідників проблеми варто назвати: В. Лободу, Е. Михайлова, Ю. Сурміна, А. Сидоренко, А. Фурда, В. Ягоднікову.

Це метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій (вирішення кейсів). В. Вихруц зазначає, що case-study можна розглядати як «синергетичну технологію, суть якої полягає у підготовці процедур занурення групи в ситуацію, у формуванні ефектів множинного знання» [5, с. 102].

Важливою умовою використання даного методу є раніше підготовлені кейси, що роздаються студентам не пізніше за день до заняття. Студенти самостійно їх досліджують, підбирають додаткову інформацію та літературу для його вирішення. Обговорення ситуації може проходити як із поділом учасників на малі групи, так і з цілою групою. Характерною ознакою case-study є те, що обговорення ситуації здійснюється в таких напрямках: попереднє обговорення ситуації і міжгрупово дискусія. Обов'язково здійснюється підсумок як студентами, так і викладачем.

Кейс-метод є різновидом методу case-study. Як відзначає В. Вихрущ, «у більшості випадків при використанні методу кейсів учасникам навчання надають короткий запис набору обставин, які можуть ґрунтуватися на реальній або уявній ситуації у вигляді мікропроблеми (мікроситуації) та необхідності діяти за обставин» [5, с. 108]. Дослідження підготовки майбутніх фахівців через використання кейс-методу здійснювали О. Матвієнко, Т. Паніна, А. Панфілова, О. Сидоренко, Ю. Сурмин.

3) Самопідготовка майбутніх учителів через опрацювання навчальних ситуацій відіграє особливу роль у розвитку їхньої професійної мобільності.

Нами розроблена система навчально-професійних ситуацій, алгоритми їхнього розв'язання для самостійної роботи студентів. Окрім того, пропонуємо студентам брати участь в складанні кейсів, у підборі педагогічних ситуацій.

Висновок. Таким чином, у процесі швидких змін у суспільстві та визначенню нових вимог до організації педагогічного процесу в школах стоїть завдання перед педагогічними ВНЗ сформувати професійно мобільного вчителя. Використання у підготовці фахівця розв'язування навчально-професійних ситуацій сприятиме розвиненню їхньої мобільності.

У подальшому необхідно дослідити роль інтерактивних та ігрових методів підготовки у процесі розв'язування та програвання навчально-професійних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Акмамбетова, М. Е. Формирование компетентности будущего учителя в разрешении коллизийных педагогических ситуаций / Марияш Елемесовна Акмамбетова. – Астрахань, 2006. – 201 с.
2. Безрукова, В. С. Педагогика. Проективная педагогика [учеб. пособ. для инженерно-педагогических институтов и индустриально-педагогических техникумов] / В. С. Безрукова. – Екатеринбург : Изд-во «Деловая книга», 1996. – 344 с.
3. Березюк, О. С. Моделирование педагогических ситуаций как засіб підготовки вчителя до спілкування з учнями : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13. 00. 01 / О. С. Березюк – Київ, 1995. – 24 с.
4. Вербицкий, А. А. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции / А. А. Вербицкий, О. Г. Ларионов. – Москва : Логос, 2009. – 336 с.
5. Вихрущ, В. О. Психодидактика вищої школи: інноваційні методи навчання: [навч. посіб. / авт.-упор. : В. О. Вихрущ, С. В. Гуменюк, О. А. Вихрущ-Олексюк. – Тернопіль : Крок, 2017. – 280 с.
6. Горюнова, Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования в России : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08 / Лилия Васильевна Горюнова. – Ростов-на-Дону, 2006. – 337 с.
7. Кіліченко, О. І. Розвиток діагностичних умінь учителів початкової школи у процесі розв'язування навчально-професійних ситуацій / О. І. Кіліченко // Обрії : наук.-пед. журн. – Івано-Франківськ, 2016. – № 1(42). – С. 48–51.
8. Кір'якова, А. Коучинг та наставництво в управлінні персоналом підприємства [Електронний ресурс] / А. Кір'якова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/2_KAND_2013/Economics/5_125411.doc.htm.
9. Луцан, Н. І. Педагогічні умови формування професійної мобільності вихователя дошкільного закладу / Н. І. Луцан // Науковий вісник Миколаївського держ. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського. Сер. : Педагогічні науки. – 2014. – Вип. 1.45. – С. 87–89.
10. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>.
11. Осадченко, І. І. Теорія і практика ситуаційного навчання у підготовці майбутніх учителів початкової школи : монографія / І. І. Осадченко. – Умань : ПП Жовтий, 2011. – 414 с.
12. Панфілова, А. П. Инновационные педагогические технологии : Активное обучение : [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед.] / А. П. Панфилова – Москва : Изд. центр «Академия», 2009. – 192 с.
13. Пріма, Р. М. Компонентно-структурний аналіз сутнісної характеристики феномена «професійна мобільність учителя» / Р. М. Пріма // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія №11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : зб. наук. праць. – Випуск 8. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – С.146–151.
14. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / Упор. О. Сидоренко, В. Чуба. – Київ : Центр інновацій та розвитку, 2001. – 256 с.
15. Шакиров, І. А. Антропология педагогических ситуаций : монографія / Игорь Анварович Шакиров ; под ред. В. А. Пятина. – Астрахань : Изд. дом «Астраханский университет», 2009. – 104 с.
16. Шпекторенко, І. Поняття та структура феномену професійної мобільності державного службовця / І. Шпекторенко // Університетські наукові записки. – 2007. – № 4 (24). – С. 467–472.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 25.02.2017

Кіліченко О. І. Формирование профессиональной мобильности будущих учителей путём решения учебных ситуаций.

А Рассмотрены пути подготовки будущих учителей через процесс решения учебно-профессиональных ситуаций. Определено, что для развития профессиональной мобильности студентов, учебно-профессиональные ситуации должны носить контекстный характер, а организация преподавателем процесса их решения должна проходить с учётом коучингового подхода.

Ключевые слова: профессиональная мобильность учителей; учебно-профессиональные ситуации; направления подготовки

Kilichenko O. I. Formation of the professional mobility of the future teachers by solving the educational situations.

S The article discusses the ways of training the future teachers through the process of solving the educational and professional situations. It was determined that for the development of professional mobility of students teaching and professional situations should wear a contextual nature and organization by teacher the process of their decision should regard the coaching approach.

Key words: professional mobility of teachers; educational and professional situations; ways of training